

a obrazových reprodukcí. Nechybí ani dobová mapa Spojených států nebo tabulka chronologicky řadící nejdůležitější události dané doby. Amerika prezidenta Granta od Josefa Opatrného je tak bezesporu vítaným a velmi kvalitním zdrojem informací pro každého, kdo se třeba jen okrajově věnuje americkým dějinám v 2. polovině 19. století.

Petr Khás

Zurab KARUMIDZE – Mariam RAKVIASHVILI – Zaza SHATIRISHVILI (eds.), *Georgia's European Ways. Political und Cultural Perspectives*, Tbilisi: National Archives of Gergia, 2015, 225 s.

Gruzie, stát na rozhraní Evropy a Asie, dává v posledních letech výrazně najevo své evropské a západní aspirace, jejichž cílem je geopolitická emancipace od eurasijského Ruska, oslabeného rozpadem sovětsko-ruského impéria v roce 1991. Gruzínské akademické kruhy se proto zaměřují na analýzu gruzínských kulturních a intelektuálních dějin, přičemž zkoumají zejména interakci s Evropou a obecně západní civilizací. Jedním z výsledků tohoto transdisciplinárního bádání je rovněž kniha *Georgia's European Ways*, která byla roku 2015 vydána anglicky péčí Gruzínského národního archivu v Tbilisi. Jejimi editory jsou Zurab Karumidze, kulturolog a spisovatel, Mariam Rakviashvili, politoložka a současná velvyslankyně Gruzínské republiky v Česku, a historik Zaza Shatirishvili.

Kniha se skládá z celkem jedenácti kapitol ve formě vědeckých esejů, jejichž ambicí je oslovit nejen akademickou obec, ale také širší interesovanou veřejnost. Právní historik Giorgi Rusiashvili z Tbiliské státní univerzity se v kapitole „Georgian Law and European Tradition“ (s. 13–26) věnuje vlivům římsko-byzantské právní tradice ve středověké Gruzii a její reflexi až do současnosti. Americký historik Stephen F. Jones, vedoucí Katedry ruských a eurasijských studií na Mount Holyoke College v South Hadley (Massachusetts), se ve studii „Georgian social democracy“ (s. 29–42) zabýval specifickou úlohou sociálnědemokratického hnutí v gruzínské národní emancipaci 19. a počátku 20. století. Politolog Ivliane Khaindrava z Republikánského institutu v Tbilisi analyzoval ve stati „Island Georgia“ (s. 45–54) vztahy Gruzie k dalším jihokavkazským zemím.

Filosof a literární historik Zaza Shatirishvili z Tbiliské státní univerzity je autorem kapitoly „Literary canon and national narratives“ (s. 57–73), která

se zaměřuje především na gruzínskou literaturu 19. a 20. století. Podobně historik Zurab Kiknadze, emeritní profesor na Státní Iliaově univerzitě v Tbilisi, se v eseji „A Europe in Asia“ (s. 77–93) zamýšlí nad evropskými (západními) a asijskými (východními) komponentami v gruzínské kultuře. Filosof a teolog Levan Gigineishvili ze Středoevropské univerzity ve Vídni (resp. Budapešti), přispěl do kolektivní monografie textem nazvaným „The problematic „therefore“, or Georgia and the European Choice“ (s. 97–116), ve kterém reflektuje gruzínské dějiny a intelektuální dědictví, v nichž hledá kořeny gruzínského evropanství. Historička umění Ketevan Kintsurashvili, někdejší profesorka na Státní akademii výtvarných umění v Tbilisi, přibližuje svým textem „The Peacock’s tail – modernism, Georgian performance 1912–1936“ (s. 119–137) modernistickou gruzínskou kulturu pozdního ruského impéria a následné sovětské éry.

Teatroložka, divadelní a filmová kritička Lela Ochauri, profesorka na Univerzitě Šoty Rustaveliho pro divadlo a film v Tbilisi, připomíná esejem „At the Crossroads“ (s. 141–159) svébytnost a proměny gruzínské kinematografie 20. století. Architektka a historička architektury Nestan Tatarashvili, ředitelka Unie pro ochranu evropského kulturního dědictví v Gruzii, přispěla studií „Loosened from the East, we always aspired towards the West“ (s. 163–182), v níž se zabývala specifiky gruzínské secese. Teatroložka Irina Gogoberidze, profesorka Tbiliské státní univerzity, analyzuje v pojednání „Georgian Theatre in Search of Lost Europeanism“ (s. 185–214) tradici gruzínského divadla a jeho současné trendy. Knihu symbolicky uzavírá esej „Returning from Europe“ (s. 217–222), jejímž autorem je literární historik a spisovatel Aka Morchiladze, působící aktuálně jako novinář. Na příkladu gruzínského aristokrata a literáta Sulchana Saby Orbelianiho (†1725), jenž pobýval roku 1716 jako vyslanec v Evropě, demonstruje existenci (ne)viditelných hranic mezi Gruzii a Evropou.

Kniha vznikla s podporou gruzínského Ministerstva pro evropskou a euroatlantickou integraci a přiznaně má i svou geopolitickou (a „propagační“) dimenzi: připomenout evropské a americké veřejnosti, že Gruzie sice leží na evropsko-asijském pomezí, její staleté dějiny však vždy probíhaly v intenzivní interakci s Evropou a Západem. Dnešní gruzínské elity, ať už politické či intelektuální, se naléhavě hlásí o slovo, aby je Evropa a Západ braly na vědomí a nenechaly je napospas orientálním běsům. I pro českého čtenáře představuje publikace až nečekaně svěží pohled na gruzínské dějiny a kulturu, byť kvalita jednotlivých kapitol je kolísavá, navíc se liší i žánrově, když se pohybují mezi odbornou studií a esejem. Poněvadž se angažují v podpoře akademické spolupráce se zeměmi tzv. Východního partnerství EU, na okraj dodávám, že mi knihu darovala výše zmiňovaná Mariam Rakviashvili, gruzínská velvyslankyně v Česku a spolueditorka publikace. Aktuálně jednáme o tom, že by kniha vyšla i v češtině, doplněná o další texty českých odborníků. Připomenuty by tak byly i stále spíše neznámé česko-gruzínské kulturní a intelektuální kontakty. Vždyť

i v editorské předmluvě, určené mezinárodní veřejnosti, jsou mezi třemi citovanými velkými Evropany hned dva Češi: Václav Havel, Milan Kundera (vlastně Francouz moravského původu). Třetím v trojlístku je Ital Umberto Eco, jehož sentenci si editoři zvolili za motto své knihy: „Jazykem Evropy je překlad.“

Petr Hlaváček

Zdeňka KOKOŠKOVÁ – Jaroslav PAŽOUT – Monika SEDLÁKOVÁ, *Úřady oberlandrátů v systému okupační správy Protektorátu Čechy a Morava a jejich představitelé*, Praha, Scrip-torium, 2019, 280 s.

Národní archiv (NA) obohatil v první třetině roku 2020 tuzemský knižní trh minimálně dvěma užitečnými publikacemi, na nichž se kromě tamních archivářů podíleli i odborníci dalších spolupracujících institucí. Kromě úctyhodně obsáhlého biografického lexikonu představitelů politické správy do roku 1918, který vznikl ve spolupráci NA a Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd České republiky,¹⁾ se jedná rovněž o publikaci sice útlejší, přesto mimořádně zajímavou a potřebnou. Archivářky NA Zdeňka Kokošková, Monika Sedláková a jejich někdejší kolega a současný vedoucí katedry historie Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci Jaroslav Pažout v ní přinášejí mnohostranný pohled na významné představitelé protektorátní okupační správy, oberlandráty, s cílem zmapovat další segment „*temného období nacistické okupace českých zemí*“, jak ve své předmluvě poznamenala ředitelka NA Eva Drašarová.

Je sice škoda, že omezení společenských akcí v době pandemie koronaviru znemožnilo veřejnou prezentaci této publikace, ta si však bezpochyby cestu k odborným a laickým uživatelům najde i bez ní. O projektu *Nacistická okupační správa v Protektorátu Čechy a Morava a její představitelé*, jehož je publikace prvním knižním výstupem, se už delší dobu vědělo, Z. Kokošková s M. Sedlákovou jej ostatně představily českým archivářům již na 18. celostátní archivní konferenci v Liberci v roce 2017 a jejich příspěvek vyšel i v konferenčním sborníku.²⁾ I proto výsledek v podobě publikace očekávali zejména

1) Martin KLEČACKÝ a kol., *Slovník představitelů politické správy v Čechách v letech 1849–1918*, Praha 2020.

2) Zdeňka KOKOŠKOVÁ – Monika SEDLÁKOVÁ, *Úřady oberlandrátů v systému okupační správy Protektorátu Čechy a Morava a jejich představitelé*, in: Zdeněk Kravar – Marek Poloncarz – Karel Řeháček (red.), *Německá okupační správa v letech 1938–1945*, Praha 2018, s. 127–145.